

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

ХУА ВЕЙ

УДК: 37.036:37.011.31+78

**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Handwritten signature in Chinese characters, appearing to read '华伟' (Hua Wei).

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент
ДЕМИДОВА Марина Григорівна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», доцент кафедри музично-інструментальної підготовки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ОЛЕКСЮК Ольга Миколаївна,
Київський університет імені Бориса Грінченка, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв;

кандидат педагогічних наук, доцент
ОЛІЙНИК Світлана Володимирівна,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, доцент кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання.

Захист відбудеться «28» листопада 2017 року о 16.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «27» жовтня 2017 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л.І.Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Швидкоплинні соціокультурні та економічні зміни суспільства вимагають мобільних, креативних фахівців, здатних до саморозвитку і творчих перетворень. Формування творчої особистості є найголовнішою вимогою і, одночасно, досягненням суспільства, адже в усіх галузях людської діяльності вона є каталізатором прогресивного руху. Саме тому створення умов для ефективного формування творчого потенціалу особистості, як основного фактору її розвитку, є невідкладною проблемою сучасної освіти. Значна роль у цьому процесі надається педагогу, в діяльності якого знаходять відображення творчі ідеї та інновації, гуманістична спрямованість і креативне перетворення дійсності.

Особистість педагога, а також теоретичне і практичне розв'язання проблеми його творчого розвитку в процесі професійного навчання завжди привертала увагу науковців (І. Драч, І. Зязюн, В. Кан-Калік, Г. Коджаспірова, О. Макаренко, Я. Пономарьов, М. Поташник, К. Ушинський, та ін.). Серед питань творчого розвитку в науковій літературі значне місце займає проблема формування творчого потенціалу особистості (М. Бердяєв, Г. Лейбниц, А. Маслоу, Г. Олпорт, О. Радищев, Г. Сковорода, Б. Спіноза, Ф. Шелінг, В. Штерн, Л. Фейербах, Й. Фіхте, Е. Фром, К. Юнг та ін.). Увага дослідників зосереджувалася на різних аспектах і феноменах творчого потенціалу особистості та його розвитку. Це стосується вивчення творчих здібностей (Л. Руденко, М. Роговенко, Н. Слюсаренко, І. Теплицький, М. Титаренко, Л. Тихенко, Л. Шпак), творчої діяльності (С. Мельник, О. Расказова), творчої активності (Л. Баранова, Г. Костюшко, Т. Чурпіта) тощо. Вчені наголошують на необхідності формування творчого потенціалу як певного рушія всебічного розвитку особистості, можливостей здійснення нової діяльності, досліджуючи цей феномен з позицій філософії (О. Клепіков, І. Кучерявий, Л. Коган, В. Овчинніков, Р. Пономарьова, О. Чаплигін та ін.), культурології (М. Ценко, Н. Мартинович, Л. Москвичова та ін.), психології (М. Гнатко, І. Мартинюк, В. Моляко, В. Рибалка, В. Роменець та ін.), педагогіки (Е. Гуцало, Г. Кічук, П. Кравчук, Н. Посталюк, О. Виговська, В. Лісовська, О. Приходько та ін.).

Особливого значення набуває проблема формування творчого потенціалу учителя музичного мистецтва. Творча природа музики дає незрівнянні можливості для формування і реалізації на практиці творчого потенціалу учасників музично-навчального процесу. Накопичений науковий матеріал висвітлює різні аспекти формування творчого потенціалу учителів музичного мистецтва. Творчий потенціал учителя музичного мистецтва розглядається як передумова його творчої діяльності (Е. Абдуллін, З. Борзаковська, Н. Кічук, З. Міщенко, С. Олійник та ін.), ймовірна здатність до творчості в педагогічній, музикознавчій та інструментально-виконавській діяльності (О. Алексюк, Н. Гузій, Є. Йоркіна, І. Кривохижа, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, Ці Сянбо, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.).

Значним підґрунтям формування творчого потенціалу майбутнього вчителя музичного мистецтва є процес його інструментально-виконавської,

зокрема фортепіанної підготовки (І. Бабакова, З. Борзаковська, Н. Збожимська, В. Звягінський, А. Матейко, З. Міщенко, В. Москаленко, Ю. Ростовська, О. Черепанова та ін.), розвивальний потенціал якої реалізується в умовах індивідуальної творчої діяльності через особистісну інтерпретацію музичних творів, суб'єктне осягнення авторського задуму, формування індивідуальної звукотворчої культури (Л. Баренбойм, Т. Беркман, К. Ігумнов, Г. Коган, Н. Любомудрова, Г. Нейгауз, А. Ніколаєв, С. Савшинський, М. Фейгін, Г. Ципін та ін.).

Актуальність проблеми формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва посилюється недостатньою її розробленістю, зокрема в контексті навчання гри на фортепіано, а також низкою суперечностей:

- між соціальною значущістю формування творчого потенціалу майбутнього вчителя музики як креативного і конкурентоспроможного фахівця і недостатньою розробленістю організаційно-методичного забезпечення розкриття потенційних творчих сил особистості в процесі навчання гри на фортепіано;

- між посиленням тенденцій до вивчення проблеми формування творчого потенціалу вчителя музичного мистецтва в різних аспектах його професійного становлення і відсутністю сучасної цілісної концепції формування творчого потенціалу в процесі навчання гри на фортепіано майбутнього вчителя музики;

- між усвідомленням високого значення творчої складової виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва і переважанням традицій і правил фортепіанного навчання, на основі яких відбувається організація фахової підготовки студентів в класі основного музичного інструменту.

Визначені суперечності, теоретична і практична значущість формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва, а також недостатній рівень дослідження окресленої проблеми зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і складає частину наукової теми «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики та хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти» (державний реєстраційний номер: 0114U007160).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 01.12.2015. р.)

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

Об'єкт дослідження – процес формування творчої особистості майбутнього вчителя музики в системі музично-виконавської підготовки.

Предмет дослідження – методика формування творчого потенціалу майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в науковій літературі.
2. Визначити зміст і компонентну структуру творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.
3. Науково обґрунтувати методологічні підходи до формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва.
4. Визначити принципи та педагогічні умови формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.
5. Розробити критеріальний апарат і встановити рівні сформованості творчого потенціалу студентів у процесі навчання гри на фортепіано.
6. Апробувати на практиці та експериментально перевірити ефективність розробленої методики формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: концепції феномена особистості (Ф. Бекон, М. Бехтерев, Х. Вольф, Г. Гегель, О. Леонтєв, В. Моляко, Р. Немов, А. Петровський та ін.); положення про творчість як результат і процес життєдіяльності особистості (П. Алексєєв, Б. Ананьєв, В. Андрєєв, Ю. Бабанський, І. Бех, Д. Богоявленська, Л. Даринська, В. Кан-Калик, А. Коршунов, О. Кульчицька, Я. Пономарьов, Н. Роджерс, В. Роменець та ін.), теорії креативності (М. Вертгеймер, Дж. Гілфорд, Н. Гнатко, В. Келлер, А. Савєнкова, П. Торренс та ін.); ідеї щодо творчої природи педагогічної діяльності, особливостей педагогічної творчості (В. Беспалько, Н. Гузій, Г. Коджаспірова, М. Левіна, М. Поташник, І. Риданова, В. Сластьонін, Г. Селевко, Л. Ярошук та ін.); теоретико-методологічні засади аксіологічного (В. Андрущенко, І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, С. Сисоєва та ін.), системно-інтегративного (В. Іванова, Ю. Бабанський, В. Беспалько, І. Козловська, О. Потапенко та ін.), особистісно-креативного (Л. Деркач, І. Кукуленко-Лук'янець, В. Рибалка та ін.), рефлексивного (Б. Вульф, Л. Гапоненко, І. Семенов, С. Степанов, А. Яцишин та ін.) і акме-синергетичного (О. Антонова, О. Березюк, О. Вознюк, О. Дубасенюк, та ін.) підходів; особливості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та сучасні тенденції мистецької освіти (Е. Абдуллін, О. Андрейко, О. Апраксина, Л. Арчажникова, В. Бутенко, І. Гринчук, Н. Гузій, А. Козир, Г. Ніколаї, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, О. Реброва, О. Ростовський, О. Рудницька, Н. Сегеда, Т. Смирнова, О. Хижна, О. Щолокова та ін.), теоретичні і методичні аспекти фортепіанної підготовки (О. Алексєєв, Л. Баренбойм, Г. Гінзбург, Л. Гусейнова, Н. Гуральник, М. Давидов, Б. Міліч, Г. Нейгауз, С. Савшинський, Г. Ципін та ін.).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети дослідження було використано комплекс загальнонаукових і

спеціальних методів теоретичного та емпіричного рівнів. *Теоретичні методи:* аналіз наукової філософської, психологічної, педагогічної, музикознавської літератури; порівняння, систематизація, узагальнення інформації для визначення наукового апарату і основних концептуальних положень дослідження. *Емпіричні методи:* анкетування, опитування, бесіда, аналіз творчої і навчальної діяльності, експертна оцінка для встановлення рівнів сформованості творчого потенціалу, відповідно до розробленого критеріального апарату; педагогічний експеримент і методи обробки експериментальних даних для відстеження динаміки протікання і ефективності впровадженної методики формування творчого потенціалу; *методи математичної статистики* для доведення і фіксації результатів розробленої методики.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* розроблено поетапну методику формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано, яка ґрунтується на поєднанні та поступовому розвитку професійних і особистісних якостей, здібностей та інтенцій майбутнього фахівця; визначено компонентну структуру досліджуваного феномена та розроблено критеріальний апарат щодо визначення рівнів його сформованості у студентів педагогічних університетів у процесі навчання гри на фортепіано;

- *уточнено* зміст поняття «творчий потенціал» у контексті фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, принципи навчання студентів гри на фортепіано на основі інтеграції сольо-виконавської, концертмейстерської та художньо-вербальної складових фортепіанної підготовки;

- *подальшого розвитку* набули методологічні підходи щодо удосконалення змісту фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, засоби інтенсифікації процесу навчання гри на фортепіано студентів педагогічних університетів України та Китаю.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в можливості практичної реалізації розробленої методики формування творчого потенціалу в системі навчання гри на фортепіано майбутніх учителів музичного мистецтва; отримані теоретичні та експериментальні дані можуть слугувати підґрунтям для оптимізації індивідуальної інструментальної підготовки майбутніх учителів музики, посилення творчої спрямованості фортепіанної підготовки, розробки навчальних програм, методичних посібників, методичних вказівок з питань формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, рекомендації і результати дисертаційного дослідження обговорювалися та отримали позитивну оцінку на *міжнародних конференціях*: Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя» (м. Вінниця, 2016 р.); Міжнародній конференції молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (м. Одеса, 2015 р.); Третьому Міжнародному конгресі

«Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (м. Одеса, 2017 р.); на *засіданнях і методичних семінарах* кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (2014– 2017 рр.).

Основні результати дисертаційного дослідження *впроваджено* в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №1266/17 від 07.06.2017 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07101190 від 30.06.2017 р.), Одеської національної музичної академії (довідка №420 від 27.07.2017 р.).

Вірогідність і аргументованість результатів дослідження забезпечується методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних позицій; використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розробленої поетапної методики формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано; позитивними наслідками впровадження у навчально-виховний процес факультетів мистецтв авторської методики.

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлені у 10 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 6 з яких – у наукових фахових виданнях, 1 – у міжнародному виданні.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 219 сторінок, з них: 172 сторінок основного тексту. Робота містить 10 таблиць і 4 малюнки, що разом з додатками становлять 27 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі подано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, розкрито теоретико-методологічну основу, висвітлено наукову новизну і практичне значення, запропоновано характеристику використаних методів, наведено дані про апробацію і впровадження результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – *«Теоретичні основи формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано»* – розкрито сутність понять «творча особистість», «творчий потенціал», визначаються особливості творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва, обґрунтовано компонентну структуру творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті навчання гри на фортепіано.

Аналіз наукової літератури дозволив встановити, що сутність особистості пов'язується з інтегративною сукупністю всіх якостей, які її визначають.

Однією з них є здатність активно взаємодіяти і впливати на оточуючий світ, змінюючи його і себе. Особистість є суб'єктом соціальних відносин і свідомої перетворювальної активності (О. Лазурський, Р. Немов, А. Петровський, та ін.). Перетворювальна сила особистості розглядається у зв'язку з концепцією творчості, яка визначає життєдіяльність людини, здатної до нестандартних рішень, відповідальності за власний саморозвиток (І. Зязюн, В. Моляко, та ін.).

Категорія творчості у всі часи привертала увагу вчених. Міждисциплінарний аналіз наукової літератури (К. Акопян, Б. Ананьєв, В. Афанасьєв, Д. Богоявленська, Ю. Бабанський, Н. Веракса, О. Гузенко, В. Кан-Калік, О. Матюшкін, Я. Пономарьов, Н. Роджерс, Н. Тализіна, та ін.) засвідчив, що творчість розглядається як діяльність, що націлена на створення унікального продукту, на пошук нестандартних рішень, нешаблонного погляду на вирішення проблеми, при цьому до видів творчого акту включається і узагальнення існуючого досвіду, і використання його на практиці, як прояв здатності до адаптації в складних і мінливих обставинах. Соціальна обумовленість творчості виявляється в тому, що вона визначається існуючими в суспільстві культурними цінностями, ідеалами, положенням особистості в соціальному середовищі.

Творча діяльність пов'язується з дивергентним мисленням, яке з ХХ століття науковці вивчали в контексті креативності (М. Вертгеймер, Дж. Гілфорд, В. Келлер, П. Сластьонін, П. Торренс та ін.). На основі аналізу та осмислення наукової літератури креативність визначається як здатність індивіда творчо мислити, творчо осмислювати власний досвід, творчо трансформувати вже відоме та існуюче й створювати щось об'єктивно якісно нове. Креативність інтерпретується як динамічна характеристика особистості, яка може бути реалізована у двох станах: актуальному – у формі творчої дії, і потенційному (Н. Гнатко). Потенційний стан креативності розглядається як схильність особистості до творчої діяльності; творчий намір, який не отримав реалізації; умова, необхідна для актуалізації творчого потенціалу особистості.

Творчий потенціал активно досліджується науковцями в останні десятиліття. Особлива увага приділялась означеному феномену, зокрема, в контексті фахової підготовки майбутніх учителів. Аналіз основних теоретичних положень (Т. Браже, Л. Даринська, І. Зязюн, О. Колеснікова, М. Каган, Ю. Кулюткін, І. Мартинюк, О. Матюшкін, В. Моляко, В. Риндак, В. Розов та ін.) дозволяє визначити *творчий потенціал* як соціально-психологічну установку на нешаблонну поведінку, як інтегральну і цілісну систему природних та соціальних якостей особистості, яка є передумовою її творчої самореалізації. Творчий потенціал (як інтегральна система якостей) визначає спрямованість особистості учителя на творчість, демонструє здатність створювати нове, оригінальне, зокрема в професійному контексті, і, при цьому, може бути повністю прихована від спостереження, іноді навіть самим індивідом. Свою реалізацію творчий потенціал знаходить лише у творчій дії (як в соціальному, так і в особистісному сенсі), яка ґрунтується на готовності і вмотивованій потребі у творчій самореалізації, що є запорукою ефективною і продуктивною педагогічною діяльністю.

Визначення сутності творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва здійснювалось на основі вивчення сучасних тенденцій мистецької освіти (Е. Абдулін, О. Андрейко, О. Апраксина, Л. Арчажникова, В. Бутенко, І. Гринчук, Н. Гузій, Н. Гуральник, А. Козир, Г. Ніколаї, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, О. Реброва, О. Ростовський, О. Рудницька, Н. Сегеда, Т. Смирнова, О. Хижна, О. Щолокова та ін). Діяльність учителя музики є складним інтегративним явищем, яке відбувається на основі поєднання загально-педагогічних принципів та пріоритету самоцінності мистецтва, завдяки якому реалізується розвивальний характер художньо-естетичного виховання. Творчість розглядається невід'ємним компонентом усіх видів діяльності, які виконує вчитель музичного мистецтва; як професійна здатність фахівця, що забезпечує високу організацію музично-педагогічного процесу.

Інструментально-виконавська підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва, зокрема навчання гри на фортепіано, є необхідною складовою його фахового становлення, якнайбільше сприяє індивідуальному та професійному зростанню (І. Бабакова, З. Борзаковська, Н. Збожимська, В. Звягінський, А. Матейко, З. Міщенко, В. Москаленко, Ю. Ростовська, О. Черепанова та ін). Процес навчання гри на фортепіано майбутніх учителів музичного мистецтва визначається як такий, що має три основні вектори: сольо-виконавська підготовка, концертмейстерська підготовка і художньо-вербальна підготовка. Вони обумовлені специфікою поєднання психолого-педагогічного і фахового (художньо-творчого) аспектів діяльності учителя музики. Кожен із векторів процесу навчання гри на фортепіано пов'язаний зі специфічною творчою діяльністю студента, яка організується через спеціально створену творчу фасилітативну взаємодію між студентом і викладачем. Запорукою успішності фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є формування їх творчого потенціалу.

Творчий потенціал майбутніх учителів музики в дослідженні інтерпретується як *інтегративне утворення, що розкривається в поєднанні професійних і особистісних якостей, здібностей та інтенцій майбутнього вчителя музичного мистецтва, відтворених в новій музично-педагогічній практиці, на основі особистісної потреби до творчої самореалізації і саморозвитку в процесі навчання гри на фортепіано.*

Структура творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва включає чотири компоненти: спонукально-ціннісний, когнітивно-світоглядний, креативно-діяльнісний, рефлексивно-інтерпретаційний.

Спонукально-ціннісний компонент виконує активізуючу і спонукальну функції щодо актуалізації проблеми формування і реалізації творчого потенціалу студента в процесі фортепіанної підготовки, який на основі мотиваційного поштовху уможливорює перетворення потенційної креативності майбутнього вчителя музичного мистецтва на реальну і актуальну творчу діяльність.

Когнітивно-світоглядний компонент виконує організуючу функцію щодо успішного творчого виконання фахової діяльності в галузі мистецької

педагогіки на основі творчо-орієнтованого професійного світогляду майбутнього фахівця.

Креативно-діяльнісний компонент реалізує розвиваючу функцію в контексті створення якісно нового продукту в процесі навчання гри на фортепіано і відповідає за креативні дії, в результаті яких здійснюється формування творчого потенціалу.

Рефлексивно-інтерпретаційний компонент виконує оціночну і корекційну функції, забезпечує усвідомлення і самоосмислення студентом результатів власних творчих проявів у процесі навчання гри на фортепіано.

У другому розділі – *«Методичні засади формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва»* – на основі аналізу теоретичних засад досліджуваного феномена визначено, що педагогічні умови формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано ґрунтуються на таких наукових підходах, як-от: аксіологічний, системно-інтегративний, особистісно-креативний, рефлексивний, акме-синергетичний.

Аксіологічний підхід спрямований на формування спонукально-ціннісного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва. Під впливом аксіологічного підходу в процесі фортепіанної підготовки відбувається усвідомлення студентами внутрішньої потреби в творчій самореалізації в галузі музичної педагогіки, за умовами якого формування власного творчого потенціалу набуває для особистості безпосередньої значущості, що дає змогу трансформувати потенційну творчу енергію в актуальну творчу діяльність.

Системно-інтегративний підхід пов'язується з формуванням когнітивно-світоглядного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва. Зазначений підхід спрямований на систематизацію і поєднання всіх елементів фортепіанної підготовки з метою цілісного та всебічного розвитку творчої особистості студента в процесі сольоно-виконавської, концертмейстерської та художньо-вербальної діяльності.

Особистісно-креативний підхід є доцільним щодо формування креативно-діяльнісного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва. Впровадження означеного підходу сприяє залученню особистості до усіх можливих проявів креативності через зменшення залежності від зовнішньої детермінації, звільнення від стереотипів, посилення орієнтації на творче вирішення навчально-фахових проблем.

Рефлексивний підхід виокремлюється з метою формування рефлексивно-інтерпретаційного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва. Вибір рефлексивного підходу, як одного з впливових на формування досліджуваного феномена, ґрунтується на засадах самопізнання і самооцінки в процесі творчого здійснення навчально-фахової діяльності через формування в студентів усвідомленої потреби у фаховій рефлексивній оцінці власних творчих проявів.

Акме-синергетичний підхід пов'язує викладені теоретико-методологічні підходи в єдину систему, націлену на помноження всіх ресурсів особистості:

інтелектуальних, психологічних, вольових і творчих – на шляху формування творчого потенціалу майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано.

У площині осмислення визначених наукових підходів обґрунтовано *педагогічні умови*, реалізація яких сприятиме ефективному формуванню творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано: стимулювання ціннісної установки майбутніх учителів музичного мистецтва щодо формування творчого потенціалу; організація креативно-орієнтованого розвивально-освітнього простору; здійснення індивідуального творчого супроводу студентів у процесі фортепіанної підготовки; впровадження проектних технологій в процес навчання гри на фортепіано.

Означені наукові підходи й педагогічні умови зумовлюють принципи, на яких ґрунтується формування творчого потенціалу майбутнього вчителя музичного мистецтва. Це принципи: діалогічності, демократизації, творчої самодіяльності, усвідомленого саморозвитку.

У третьому розділі – *«Дослідно-експериментальна робота щодо формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва»* – викладено зміст і результати констатувального експерименту, критерії і показники для встановлення рівнів сформованості творчого потенціалу студентів, хід і результати формувального етапу дослідження.

Для проведення діагностичної роботи, відповідно до компонентної структури творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва, було розроблено і науково обґрунтовано *критерії сформованості* досліджуваного феномена: *ціннісне ставлення до фахово-творчої діяльності* (відповідає спонукально-ціннісному компоненту творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва), *системність знань і уявлень про педагогічну творчість в галузі музичної педагогіки* (відповідає когнітивно-світоглядному компоненту творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва), *наявність творчої мобільності майбутніх учителів музичного мистецтва* (відповідає креативно-діяльнісному компоненту творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва), *адекватність оцінки творчих проявів у процесі навчання гри на фортепіано* (відповідає рефлексивно-інтерпретаційному компоненту творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва). Показниками першого критерію є: усвідомлення об'єктивної цінності творчості в межах фахової діяльності; наявність у студентів пріоритету творчого саморозвитку і самореалізації; стійкість позитивної мотивації до впровадження творчих методів у процес навчання гри на фортепіано і педагогічної практики. Показниками другого критерію є: системність інтегративного знання з різних аспектів педагогічної творчості; розуміння особливостей педагогічної творчості в діяльності учителя музики; здатність діагностувати продуктивність творчої діяльності. Показниками третього критерію є: розвиненість творчих здібностей; здатність творчо використовувати набутий досвід в нерегламентованих умовах навчання гри на фортепіано; володіння методами організації музично-творчої діяльності. Показниками четвертого критерію є: уміння адекватно оцінити

рівень творчих надбань; діагностика ефективності стратегій власного творчого саморозвитку; здатність оцінити рівень творчого потенціалу одногрупників та учнів.

Відповідно до зазначених критеріїв та показників досліджуваного феномена визначено та схарактеризовано рівні сформованості творчого потенціалу майбутніх учителів музики: інноваційний, реноваційний та репродуктивний.

Інноваційний рівень розуміється як творчий і характеризується наявністю у студента мотиваційного поштовху до творчої діяльності, потребою у творчій самореалізації, усвідомленістю особистісного вибору на користь творчої професійної позиції. Інноваційний рівень визначається як високий і характеризується наявністю у майбутнього вчителя сформованого усвідомлення мотивів формування і реалізації власного творчого потенціалу. Студенти, творчий потенціал яких сформований на інноваційному рівні, вміють осмислювати творчі процеси, здатні до проявів рефлексії, готові самостійно ставити і вирішувати педагогічні і музично-виконавські проблеми, виробляти власну аргументовану позицію щодо виконавської та художньої концепції музичного твору, виконувати навчально-творчі завдання нестандартними способами, ініціативно і активно брати участь у музично-творчих заходах і керувати творчими проектами.

Реноваційний рівень характеризується здатністю студента до оновлення, реконструкції, вдосконалення існуючих систем поведінки, досвіду в процесі навчання гри на фортепіано. Даний рівень не позначається як безпосередньо творчий, але відрізняється зацікавленістю до творчих проявів, усвідомленням необхідності власного творчого саморозвитку. Реноваційний рівень передбачає досягнення позитивного результату творчого розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва за рахунок освоєння і пошуку нового, яке вже, як правило, було зреалізованим. Студенти, сформованість творчого потенціалу яких відповідає реноваційному рівню, усвідомлюють значущість його формування, прагнуть до творчої самореалізації. Вони демонструють орієнтир на індивідуальний творчий, професійний та особистісний розвиток. Майбутні вчителі музики, відповідно до реноваційного рівня, на основі інтеграції елементів прикладів творчої діяльності інших здатні до розробки власних творчих стратегій, створення власних (краще у взаємодії з іншими) творчих проектів, здатні оцінити рівень творчого продукту і сформованості творчого потенціалу інших студентів об'єктивно, спираючись на наявний досвід.

Репродуктивний рівень характеризується низьким проявом внутрішньої мотивації до творчої діяльності. Студент на даному рівні віддає перевагу діяльності за прикладом, вирішенню проблемних фахових ситуацій за звичною схемою, перебуваючи в «зоні відомого». Відповідно до репродуктивного рівня студент не вважає творчу самореалізацію в професії пріоритетним для себе напрямком саморозвитку, не пов'язує формування творчого потенціалу з підвищенням успішності навчання гри на фортепіано. Означений рівень характерний для студентів, орієнтованих на стандарт, еталонну якість педагогічної діяльності та її збереження. Визначальною рисою майбутнього

вчителя музики з таким рівнем є його вміння вчитися і навчати інших у процесі педагогічної практики тому і так, чому і як вчили його самого. Репродуктивний рівень характеризується відсутністю зв'язку виконавських здібностей в контексті навчання гри на фортепіано з іншими сферами розвитку індивідуальності. Студенти мають знання про процес фортепіанного виконавства, концертмейстерської роботи, але не розуміють змісту більшості творчо-композиційних завдань, виконують ті музичні твори, які не вимагають імпровізації, нездатні проаналізувати етапи творчого процесу або послідовність виконання творчих операцій. Цьому рівню також властиві непослідовне, неповне, недостатньо усвідомлене застосування інноваційних технологій; відсутність перенесення сформованих виконавських навичок у нові умови; несистемність самостійної діяльності щодо пошуку шляхів фахового самовдосконалення.

Узагальнення якісних та кількісних результатів констатувального експерименту засвідчили перевагу реноваційного і репродуктивного рівнів сформованості творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва. Констатувальний експеримент засвідчив необхідність проведення цілеспрямованої педагогічної роботи з актуалізації творчого потенціалу кожного студента, формування потреби майбутніх учителів у творчій самореалізації в галузі музичної освіти. З цією метою було розроблено *поетапну методiku* формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано, в основі якої реалізація наукових *підходів* (аксіологічний, системно-інтегративний, особистісно-креативний, рефлексивний, акме-синергетичний), педагогічних *принципів* (діалогічності, демократизації, творчої самодіяльності, усвідомленого саморозвитку) і *умов* (стимулювання ціннісної установки майбутніх учителів музичного мистецтва щодо формування творчого потенціалу; організація креативно-орієнтованого розвивально-освітнього простору; здійснення індивідуального творчого супроводу студентів у процесі фортепіанної підготовки; впровадження проектних технологій в процес навчання гри на фортепіано), що сприяють гармонійному і спланованому переходу до активної суб'єктної позиції творчого фахівця. Послідовність проведення педагогічної роботи означеного напрямку було обумовлено методичним інструментарієм чотирьох *етапів*: формування індивідуального творчого наміру; аналітично-творчого пошуку; активного творчого самовдосконалення; індивідуальної творчої самореалізації.

Організаційно-методичну модель формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі навчання гри на фортепіано представлено на рис. 1.

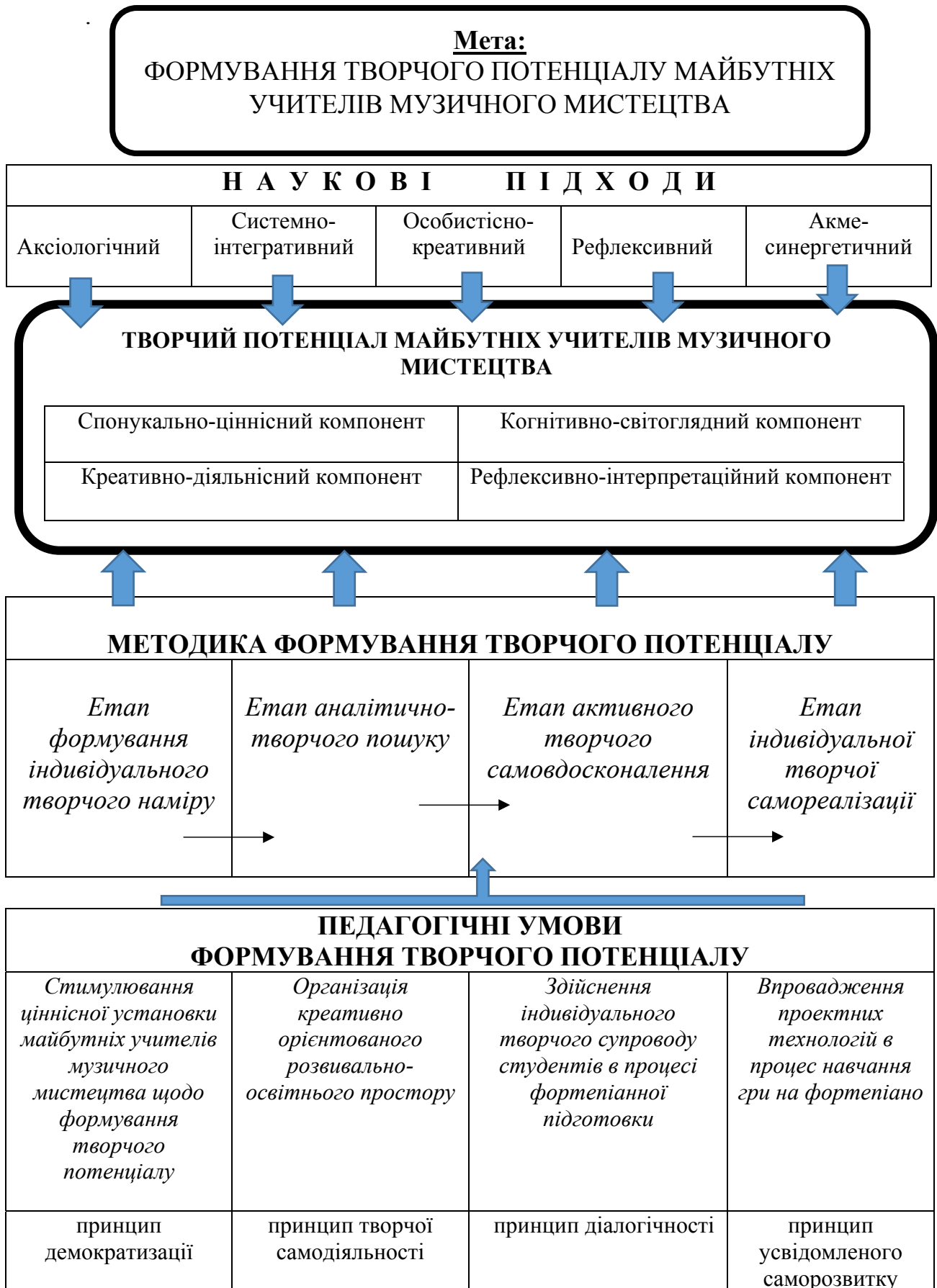

Рис. 1. Організаційно-методична модель формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано

Згідно розробленої методики формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано було проведено *формувальний експеримент*. Дослідно-експериментальною роботою в процесі формувального експерименту було охоплено 60 студентів (по 30 респондентів у контрольній та експериментальній групах).

Перший етап формувального експерименту визначено як *етап формування індивідуального творчого наміру*. Мета етапу: закладення ідеї про формування творчого потенціалу як процесу творення себе як особистості, творення іншої людини в контексті музично-педагогічної діяльності; формування у студентів усвідомлення об'єктивної цінності творчості в межах фахової діяльності, пріоритету творчого саморозвитку і самореалізації, позитивної мотивації до впровадження творчих методів у процес навчання гри на фортепіано і педагогічної практики.

Методи першого етапу (формування індивідуального творчого наміру) були такі: *мотиваційний тренінг* (активізація мотивації до творчості на основі позитивних творчих прикладів, використання енергії активно діючих колективних мотивів через креативні вправи в процесі сприймання і художньої інтерпретації фортепіанних творів, з метою посилення стійкої позитивної мотивації до творчих методів навчання в умовах групової взаємодії), *метод аналітично-мотивуючої співбесіди* (метод індивідуальної взаємодії студента з викладачем фортепіано, націлений на самооцінку студентом власного рівня сформованості творчого потенціалу в галузі сольо-виконавської, концертмейстерської і художньо-вербальної діяльності через позитивні ствердження); *метод позитивної самопрезентації* (метод, спрямований на формування здатності студентів творчо виразити себе як педагога і музиканта-виконавця, передбачав підготовку самопрезентації через виконання музичного твору, у тому числі імпровізації, а також вербальний презентаційний коментар, основним критерієм оцінки якого визначено унікальність і неповторність). На етапі формування індивідуального творчого наміру запроваджено *колективне ведення інтернет-порталу «Креативне поле»* з метою об'єднання учасників формувального експерименту в єдиному креативному просторі за допомогою мережі Інтернет.

Другий етап визначено як *етап аналітично-творчого пошуку*. Мета етапу: на основі усвідомлення студентами власного рівня сформованості творчого потенціалу, визначити напрями музично-творчого розвитку, які цікавлять найбільше, ознайомитись самостійно з теоретичними засадами формування і реалізації творчого потенціалу.

Основний метод другого етапу - *проектно-творчий метод «Конкурс майстрів»*. Означений метод спрямований на формування у студентів досвіду творчого аналізу інформаційних джерел, опанування учасниками навичок художньо-творчої колективної взаємодії, знаходження нестандартних шляхів презентації інформації у формі мультимедійного проекту. Підготовка творчого мультимедійного проекту включала в себе чотири етапи: постановка проблеми (визначення теми), пошук необхідної інформації і шляхів її презентації, процес творчої обробки інформації і моделювання результату, попередня оцінка

власного проекту і корекція встановлених недоліків. На кожному етапі викладачі-консультанти акцентували увагу студентів на творчому підході і креативній позиції, які були необхідні для успішного виконання проектного завдання.

Третій етап – активного творчого самовдосконалення - мав на меті навчити кожного студента творчо мислити не тільки в процесі розв'язання конкретних навчально-виконавських завдань, а постійно бути в творчому пошуку, продукувати нові ідеї, моделі, образи. Етап активного творчого самовдосконалення націлений, здебільшого, на формування загальних творчих здібностей; здатності творчо використовувати набутий досвід виконання і інтерпретації музичного твору в нерегламентованих умовах; оволодіння методами організації музично-творчої діяльності, оволодіння студентами всіма можливими технологіями творчої роботи з музичним матеріалом в контексті сольної-виконавської, концертмейстерської і художньо-вербальної підготовки.

Методи третього етапу: *«Творчий виклик»* (передбачає виконання творчих завдань підвищеного рівня складності, відповідно до рівня кожного студента з метою активізації прихованих його потенційних сил, відходу від знайомих стратегій творчої діяльності в процесі навчання гри на фортепіано, пошук резервів успішності творчо-виконавської діяльності). *Метод спонтанної імпровізації* (впроваджується на заняттях з сольної-виконавської і концертмейстерської підготовки в ігровій формі з метою формування у студентів здатності вільно, спонтанно і легко включатися до творчого процесу, мобільно використовувати власний творчо-виконавський досвід, а також формування навичок музичного сприймання, емпатії і рефлексії, необхідних для майбутнього вчителя музичного мистецтва). *«Новий погляд»* (метод, спрямований на формування у студентів навичок художньої комунікації в процесі педагогічної практики на основі творчого сприймання і інтерпретації художньо-образного змісту музичного твору). *Тренінг художньо-вербальної креативності* (спрямований на формування у майбутніх учителів музичного мистецтва здібності до творчого мислення, яка реалізовуватиметься через створення нового оригінального продукту в художньо-вербальній формі, а також здатності швидко, мобільно, гнучко володіти образно-вербальним тезаурусом у процесі художньої інтерпретації музичного твору).

Четвертий етап - індивідуальної творчої самореалізації. Мета даного етапу – формування вмінь майбутніх учителів музичного мистецтва адекватно оцінювати рівень власних творчих надбань; усвідомлювати ефективність стратегій власного творчого саморозвитку; формування творчої ініціативи і позитивної творчої установки.

Впродовж даного етапу завданням учасників формувального експерименту було самостійне створення і *презентація індивідуальних музично-творчих проектів*, які оцінювались незалежним журі (зі складу викладачів з дисциплін фортепіанної підготовки). Члени журі мали оцінити нестандартний підхід, унікальність і неповторність проекту, його змістовність (відповідно до змісту фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва),

технічний і художній рівень виконання твору на фортепіано, вербальну і невербальну експресію студента, образність донесення до аудиторії художнього тексту, доцільність використання мультимедійних засобів, елементів ілюстрації, театралізації.

За результатами презентації індивідуальних проектів студенти мали написати есе, присвячене власним враженням щодо перебігу формувального експерименту; створення власного творчого проекту, або проекту іншого студента, який вразив найбільше; оцінці рівня власного творчого потенціалу тощо. Дане завдання було націлене на формування рефлексивно-інтерпретаційного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

У результаті розрахункової роботи встановлено, що різниця між отриманими результатами в експериментальній і контрольній групах є суттєвою. В термінах статистичних гіпотез твердження буде мати такий вид: гіпотеза *H₀* відхиляється на 0,05 рівня значимості альтернативної гіпотези. *H₁* – 0 різниці між експериментальною та контрольною групами.

Таблиця 1.

Динаміка формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано

Рівні сформованості творчого потенціалу	Експериментальна група (ЕГ)			Контрольна група (КГ)		
	1 зріз	2 зріз	Динаміка	1 зріз	2 зріз	Динаміка
Репродуктивний	56,7%	10%	-46,7%	50%	26,6%	-23,4%
Реноваційний	36,6%	50%	+13,4%	40%	56,7%	+16,7%
Інноваційний	6,7%	40%	+33,3%	10%	16,7%	+6,7%

Таким чином, кількісні результати експерименту підтвердили, що розроблена методика є ефективною щодо формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано та може використовуватись у навчальному процесі факультетів мистецтв педагогічних університетів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано практичне вирішення проблеми формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано. На підставі аналізу отриманих результатів дослідження сформульовано такі висновки:

1. У результаті аналізу наукової літератури з'ясовано, що попри дослідження значної кількості питань, пов'язаних із творчим розвитком особистості у процесі музичного навчання, поза увагою вчених залишилася проблема формування творчого потенціалу майбутнього вчителя музичного мистецтва. Творчий потенціал, як інтегральна і цілісна система природних та соціальних якостей особистості, є установкою на нешаблонну поведінку і

передумовою творчої самореалізації. Тож, саме творчий потенціал визначає спрямованість майбутнього вчителя музичного мистецтва на творчість в професійній галузі. Творчий потенціал вчителя знаходить реалізацію у творчій дії як у соціальному, так і в особистісному контексті, ґрунтується на готовності і вмотивованій потребі особистості у творчій самореалізації, що є запорукою ефективною і продуктивною педагогічною діяльністю.

2. У дослідженні визначено зміст творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва як *інтегративного утворення, що розкривається в поєднанні професійних і особистісних якостей, здібностей та інтенцій майбутнього вчителя музичного мистецтва, відтворених в новій музично-педагогічній практиці на основі особистісної потреби до творчої самореалізації і саморозвитку.*

Обґрунтована структура творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва включає чотири компоненти: спонукально-ціннісний (актуалізація проблеми формування і реалізації творчого потенціалу), когнітивно-світоглядний (активізація творчо-орієнтованого професійного світогляду майбутнього фахівця), креативно-діяльнісний (здійснення креативних дій у процесі навчання гри на фортепіано), рефлексивно-інтерпретаційний (самоосмислення студентом результатів власних творчих проявів).

3. Науково обґрунтовано методологічні підходи до формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі навчання гри на фортепіано: аксіологічний (спрямований на формування спонукально-ціннісного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва); системно-інтегративний підхід (пов'язується з формуванням когнітивно-світоглядного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва); особистісно-креативний підхід (спрямований на формування креативно-діяльнісного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва); рефлексивний підхід (виокремлюється з метою формування рефлексивно-інтерпретаційного компонента творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва); акме-синергетичний підхід (пов'язує всі викладені вище теоретико-методологічні підходи у єдину систему, націлену на формування творчого потенціалу майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано).

4. Визначено педагогічні умови і принципи формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано: стимулювання ціннісної установки майбутніх учителів музичного мистецтва щодо формування творчого потенціалу (відповідає принципу демократизації); організація креативно орієнтованого розвивально-освітнього простору (відповідає принципу творчої самодіяльності); здійснення індивідуального творчого супроводу студентів в процесі фортепіанної підготовки (відповідає принципу діалогічності); впровадження проектних технологій в процес навчання гри на фортепіано (відповідає принципу усвідомленого саморозвитку).

5. Розроблено критеріальний апарат для оцінки рівнів сформованості творчого потенціалу у майбутніх учителів музичного мистецтва. Критеріями оцінювання досліджуваного феномена визначено: *ціннісне ставлення до фахово-творчої діяльності* (показники: усвідомлення об'єктивної цінності творчості в межах фахової діяльності; наявність у студентів пріоритету творчого саморозвитку і самореалізації; стійкість позитивної мотивації до впровадження творчих методів у процес навчання гри на фортепіано і педагогічної практики); *системність знань і уявлень про педагогічну творчість в галузі музичної педагогіки* (показники: усвідомленість інтегративного знання про різні аспекти педагогічної творчості; розуміння особливостей педагогічної творчості в діяльності учителя музики; здатність діагностувати продуктивність творчої діяльності інших); *наявність творчої мобільності майбутніх учителів музичного мистецтва* (показники: розвиненість творчих здібностей; здатність творчо використовувати набутий досвід в нерегламентованих умовах навчання гри на фортепіано; володіння методами організації музично-творчої діяльності); *адекватність оцінки творчих проявів у процесі навчання гри на фортепіано* (показники: уміння адекватно оцінити рівень творчих надбань; діагностика ефективності стратегій власного творчого саморозвитку; здатність оцінити рівень творчого потенціалу інших). Відповідно, визначено *рівні сформованості творчого потенціалу майбутніх учителів музики: інноваційний, реноваційний та репродуктивний.*

6. Розроблено і апробовано на практиці методику формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано. Методика формувального експерименту включала чотири етапи педагогічної роботи. *Етап формування індивідуального творчого наміру*, націлений на закладення ідеї про формування творчого потенціалу як процесу творення себе як особистості, творення іншої людини в контексті музично-педагогічної діяльності; формування у студентів усвідомлення об'єктивної цінності творчості в межах фахової діяльності, пріоритету творчого саморозвитку і самореалізації, позитивної мотивації до впровадження творчих методів у процес навчання гри на фортепіано і педагогічної практики (методи: мотиваційний тренінг, метод аналітично-мотивуючої співбесіди, метод позитивної самопрезентації, колективне ведення інтернет-порталу «Креативне поле»). *Етап аналітично-творчого пошуку*, націлений на усвідомлення студентами власного рівня сформованості творчого потенціалу, визначення бажаних напрямів музично-творчого розвитку, які цікавлять найбільше, ознайомлення студентів з теоретичними засадами формування і реалізації творчого потенціалу (проектно-творчий метод «Конкурс майстрів»). *Етап активного творчого самовдосконалення*, спрямований на формування загальних творчих здібностей, здатності творчо використовувати набутий досвід виконання та інтерпретації музичного твору в нерегламентованих умовах; оволодіння методами організації музично-творчої діяльності і всіма можливими технологіями творчої роботи з музичним матеріалом в рамках сольо-виконавської, концертмейстерської і художньо-вербальної підготовки (методи: «Творчий виклик», метод спонтанної імпровізації, «Новий погляд»,

тренінг художньо-вербальної креативності). *Етап індивідуальної творчої самореалізації* спрямований на формування уміння у майбутніх учителів музичного мистецтва адекватно оцінити рівень власних творчих надбань; усвідомлення студентами ефективності стратегій власного творчого саморозвитку; формування творчої ініціативи і позитивної творчої установки (методи: презентація індивідуального музично-творчого проекту, есе).

Результати формувального експерименту та порівняльний аналіз отриманих даних в експериментальній та контрольній групах за результатами контрольних зрізів довели дієвість та ефективність розробленої поетапної методики формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми, має перспективу науково-пошукової роботи у сфері музично-педагогічної освіти, а саме: розробки спеціальних методик формування творчого потенціалу майбутніх учителів у процесі вивчення вокально-хорових дисциплін, проходження педагогічної практики тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Хуа Вей. Історико-теоретичні аспекти виникнення музичної культури на основі реалізації ідеї слов'янської взаємності / Hua Wei // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – № 11-12. – Одеса : ПНПУ, 2014. – С. 75-81.
2. Хуа Вей. Сутність творчого потенціалу і концептуальні підходи у контексті його розвитку/ Хуа Вей // Наукові записки : Серія Педагогічні науки. – Вип. 143.– Кіровоград, 2016.– С. 212- 215.
3. Хуа Вей. Формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва у фаховій підготовці / Хуа Вей // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – Випуск 4 (111). – (Серія : Педагогіка). – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2016. – С.142- 147.
4. Хуа Вей. Формування творчого потенціалу майбутніх учителів музики / Хуа Вей // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – Випуск 2(115). – (Серія : Педагогіка). – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2017. – С.105-110.
5. Хуа Вей. Педагогічні умови формування творчого потенціалу майбутніх учителів музики / Хуа Вей // Наукові записки : Серія Педагогічні науки. – Вип. 157.– Кропивницький, 2017.– С. 245- 250.
6. Хуа Вей. Критеріальний апарат діагностування творчого потенціалу майбутніх учителів музики / Хуа Вей // Актуальні питання мистецької освіти та виховання. – Суми. : Збірник наукових праць.– Вип.1(9), 2017. – С. 152- 161.
7. Hua Wei. Role of creative potential formation in training prospective teachers of musical art / Hua Wei // Modern tendencies in pedagogical education and

science of Ukraine and Israel : The way to integration. – ISSUE №6. – ISSN 2218-8584. – ARIEL UNIVERSITY, 2016.- P. 179-184.

8. Хуа Вей Проблема об'єктивності та суб'єктивності у процесі інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя музики: Матеріали та тези Міжнародної конференції молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства», Одеса, 2015 р.- 166-167 с.

9. Хуа Вей Компонентна структура творчого потенціалу майбутнього вчителя музики: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародно участю «Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя», Вінниця, 2016 р. – 148-153 с.

10. Хуа Вей Методичні підходи щодо формування творчого потенціалу майбутніх вчителів музики: Матеріали III Міжнародного конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі, Одеса, 2017 .-327-328с.

АНОТАЦІЇ

Хуа Вей. Формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2017.

У дисертації досліджено проблему формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано. Уточнено сутність і зміст творчого потенціалу в контексті психолого-педагогічної парадигми. Визначено сутність творчого потенціалу майбутніх учителів музики як інтегративного утворення, що полягає в поєднанні професійних і особистісних якостей, здібностей та інтенцій майбутнього вчителя музичного мистецтва, спрямованих на створення суб'єктивно і об'єктивно нового в музично-педагогічній практиці, що спонукає особистість до творчої самореалізації і саморозвитку в процесі навчання гри на фортепіано. Структуру визначеного феномена становлять чотири компоненти: спонукально-ціннісний, когнітивно-світоглядний, креативно-діяльнісний, рефлексивно-інтерпретаційний.

У роботі науково обґрунтовано педагогічні умови і принципи формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва на основі аксіологічного, системно-інтегративного, особистісно-креативного, рефлексивного і акме-синергетичного підходів. Розроблено критеріальний апарат, на основі якого експериментально перевірено поетапну методику формування творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

Ключові слова: творча особистість, творчий потенціал, творчий потенціал майбутніх учителів музичного мистецтва, навчання гри на фортепіано, позитивна установка, поетапна методика.

Хуа Вей. Формирование творческого потенциала будущих учителей музыкального искусства в процессе обучения игре на фортепиано – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2017.

В диссертации исследована проблема формирования творческого потенциала будущих учителей музыкального искусства в процессе обучения игре на фортепиано. Уточнена сущность и содержание творческого потенциала в контексте психолого-педагогической парадигмы. Определена сущность творческого потенциала будущих учителей музыки как интегративного образования, которое сочетает профессиональные и личностные качества, способности и интенций будущего учителя музыкального искусства, направленные на создание субъективно и объективно нового в музыкально-педагогической практике, что побуждает личность к творческой самореализации и саморазвитию в процессе обучения игре на фортепиано. Структуру данного феномена составляют четыре компонента: побудительно-ценностный, когнитивно-мировоззренческий, креативно-деятельностный, рефлексивно-интерпретационный.

В работе научно обоснованы педагогические условия и принципы формирования творческого потенциала будущих учителей музыкального искусства на основе аксиологического, системно-интегративного, личностно-креативного, рефлексивного и акме-синергетического подходов.

Разработан критериальный аппарат, на основе которого экспериментально проверена поэтапная методика формирования творческого потенциала будущих учителей музыкального искусства в процессе обучения игре на фортепиано.

Ключевые слова: творческая личность, творческий потенциал, творческий потенциал будущих учителей музыкального искусства, обучение игре на фортепиано, положительная установка, поэтапная методика.

Hua Wei. Forming the creative potential of future teachers of musical art in the process of training piano playing. – The Manuscript.

The Dissertation for a degree of the Candidate of Pedagogical Science by specialty 13.00.02 – Theory and Methods of the music education. – National Pedagogical Dragomanov University – Kiev, 2017.

The dissertation researched a topical problem of the forming the creative potential of future teachers of musical art in the process of piano playing education. Creative potential in the context of a psychological-pedagogical paradigm is defined as a holistic system of natural and social qualities of the individual. It is a prerequisite for creative self-realization of teachers. The creative potential of future music teachers in this dissertation is defined as an integrative entity that is revealed in a

combination of professional and personal qualities, abilities and intentions of the future teacher of musical art, reproduced in the new musical and pedagogical practice, based on the personal need for creative self-realization and self-development in the process of training piano playing. The substantiated structure of the creative potential of future teachers of musical art includes four components: inductive-value, cognitive-purview, creative-activity, reflexive-interpretive. The work defines scientific approaches, principles and pedagogical conditions of the forming the creative potential of future teachers of musical art in the process of piano playing education. Criteria and indicators for assessing levels of creativity in students are developed in the paper. On the basis of the foregoing, an author's phased methods forming the creative potential of future teachers of musical art in the process of training piano playing is proposed. During the experiment, the effectiveness of the author's phased methods was proved with statistical calculations.

Key words: creative personality, creative potential, creative potential of future teachers of musical art, learning to play the piano, project method, phased methods.

Підписано до друку 25.10.2017 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Наклад 100 пр. Зам. № 295

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.